

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

5-maxsus
son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/5 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti h

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalari oliy

kengashi huzuridagi Sudyalari oliy mak

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo'limi psixologik xizmat boshlig'i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrda 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Abdullaev Ulug'bek Saydanovich</i> O'RTA ASRLAR YOZMA MANBALARIDAGI ETNIK NOMLAR	10-14
<i>Shukurillayev Yunus Asrorovich</i> BUXORO AMIRLIGIDA CHEGARALARNI QO'RIQLASH, QOROVULLIKNI O'TASH VA XAVFSIZLIKNI TA'MINLASH MASALALARI TAHLILI	15-19
<i>Рахманкулова Адолат Хушбаковна</i> ИСТОРИЯ ГРЕЧЕСКОЙ ДИАСПОРЫ УЗБЕКИСТАНА: СПЕЦПЕРЕСЕЛЕНЦЫ И ПОЛИТИЧЕСКИЕ ЭМИГРАНТЫ	20-25
<i>Xusanov Xabibullo Hakimovich</i> O'ZBEKISTON MILLATLARARO MUNOSABATLARIDAGI ZIDDIYATLI VAZIYAT VA MILLIY MADANIY MARKAZLARNING TASHKIL QILINISHI VA UNING TARIXIY AHAMIYATI	26-30
<i>Toshov Kamoliddin, Xurramova Sabrina Abdurashidovna</i> THE PROBLEM OF CHILD NEGLECT DURING THE SECOND WORLD WAR	31-38
<i>Atamuratova Dilafruz Rashidovna</i> THE FORMATION OF THE PRESS OF THE KhPSR AND THE ESSENCE OF SOCIAL PROBLEMS IN IT	39-42
<i>Nazirov Baxtiyor, Mo'minov Nodirbek Botir o'g'li</i> IMOMQULIXON DAVRI ASHTARXONIYLAR DAVLATINING IJTIMOIIY-IQTISODIY VA HARBIY-SIYOSIY HAYOTI	43-48

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Исламутдинов Вадим</i> СОСТОЯНИЕ И НАПРАВЛЕНИЯ СНИЖЕНИЯ БЕДНОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	49-54
<i>Melibaeva Gulxon Nazrullayevna</i> BENCHMARKING KICHIK INNOVATION BIZNESNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA SAMARALI VOSITASI SIFATIDA.....	55-65
<i>Ульмас Ибрагимов</i> ФОРМИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОЙ МОДЕЛИ МАЛОГО БИЗНЕСА В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ.....	66-75

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Salomova Hakima Yusupovna</i> ME'YOR KATEGORIYASINING BIOSFERANI ASRASHDAGI AMALIY AHAMIYATI	76-83
<i>Djumanioyozova Dilfuza, Ibraximova Dilorom</i> YURIDIK TA'LIM VA YURIDIK KLINIKA	

<i>Каримова Гулчехра Самадовна</i> ФИЛОСОФСКИЕ АСПЕКТЫ ЗАДЕРЖКИ ПОЛОВОГО РАЗВИТИЯ У ПОДРОСТКОВ: МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫЙ СИНТЕЗ МЕДИЦИНСКИХ ДАННЫХ И АНТРОПОЛОГО- ЭТИЧЕСКИХ.....	97-101
<i>Гайбуллаев Жавлон Шавкатович</i> ДЫХАНИЕ КАК ЗЕРКАЛО ДЕТСТВА: ФИЛОСОФСКИЙ ВЗГЛЯД НА РЕЦИДИВИРУЮЩИЕ РЕСПИРАТОРНЫЕ ИНФЕКЦИИ.....	102-105
<i>Yusupaliyev Orzimurod Odilovich</i> YOSHLAR TARBIYASIDA MILLIY QADRIYATLARNING AHAMIYATI.....	106-110
<i>Taylyakova Feruzaxon Sultanovna</i> O'ZBEKISTONDA OILAVIY BIZNESNI RIVOJLANTIRISH MUAMMOLARI.....	111-116
<i>Yusupova Ranoxon Tolibjonovna</i> TEXNIK TARAQQIYOT AXLOQIY-STRATEGIK RESURS SIFATIDA.....	117-120
<i>Yarashov Sarvar Norqul o'g'li</i> SHAXSNING SHAKLLANISHIGA AXLOQIY IDEALLAR VA JAMIYATDA MAVJUD QADRIYATLARNING TA'SIRI	121-125
<i>Shokirov Toxirjon, Maxmudov Shoxrux</i> ZARDUSHTIYLIK DININING VUJUDGA KELISHI VA UNDA MADANIYAT VA SAN'AT FALSAFASI	126-130
<i>Ахмедова Дилбар, Шавкатова Ширин</i> ПЕРВЫЕ ШАГИ В МИКРОМИРЕ: ФИЛОСОФСКИЕ РАЗМЫШЛЕНИЯ О ДИСБИОЗЕ И АЛЛЕРГИИ У МЛАДЕНЦЕВ.....	131-135
<i>Kurbanbaeva Ulbosin Jumag'aliyevna</i> EKOLOGIK TARBIYANING GUMANISTIK MOHIYATI.....	136-139
10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Muqumova Dilafruz</i> IRFONII SAYRU SULUKNING JA'FAR MUHAMMAD TERMIZIY SHE'RIYATIDAGI MODERNISTIK TASVIRI VA TALQINI.....	140-147
<i>Xo'jamqulov Anvar, Tog'ayeva Shoxnoza</i> TAXAYYUL OLAMI TAHLILLARI.....	148-159
<i>Murodova Iroda, Khamidov Tokhirjon</i> ANALYSIS OF THE LINGUOCOGNITIVE ASPECT OF THE SEMANTICS OF METAPHORICAL INNOVATIONS	160-163
<i>Mamatova Feruza Maxammadovna</i> FENOMENOLOGIYA, FENOMEN VA ULARNING ZAMONAVIY TILSHUNOSLIKDAGI TALQINI	164-168
<i>Burxonova Gulmira Olimjon qizi</i> TURLI TIZIMLI TILLARDA SOTSIOMADANIY BIRLIKLAR SHAKLLANISHINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA TASNIFI	169-172
<i>Berdikulova Shaxnoza, Ruzmatova Gulnara</i> BOG'LOVCHILAR VA	

<i>Яркулова Фотима Усмановна</i> ОДНОРОДНЫЕ ЧЛЕНЫ ПРЕДЛОЖЕНИЙ.....	183-186
<i>Jo'raqulova Rayhon Xolboyevna</i> O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDA LEKSIK BIRLIKLAR OBRAZ VA RAMZLARNI YUZAGA KELTIRUVCHI VOSITALAR.....	187-190
<i>Musoeva Hayitgul Urokovna</i> THE LINGUO-STYLISTIC ANALYSIS OF THE WORD "HEART" IN ENGLISH LANGUAGE BASED ON THE NOVEL "PRIDE AND PREJUDICE".....	191-195
<i>Yuldasheva Kamola</i> SINXRON TARJIMA JARAYONIDA QO'LLANILADIGAN PSIXOFIZIOLOGIK STRATEGIYALAR.....	196-202
<i>Matkarimova Malika Oybek qizi</i> HOW TO TEACH ENGLISH USING SIMPLE SCIENCE EXPERIMENTS.....	203-206
<i>Kamola Hatamova</i> HUIJATCHILIK TARAQQIYOTINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	207-210

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Uralov Sharof Urazaliyevich</i> PROBATSIIYA INSPEKTORLARIGA MA'MURIY BAYONNOMA TUZISH VAKOLATINI BERISHNING HUQUQIY ASOSLARI VA AMALIY AHAMIYATI	211-216
<i>Mamatmurodov Farrux</i> METHODS OF RESOLVING DISPUTES ARISING FROM ISLAMIC FINANCE SERVICES. INTERNATIONAL EXPERIENCE	217-222
<i>Муталипова Лола Фархадовна</i> СМАРТ-КОНТРАКТЫ И БЛОКЧЕЙН: ВЫЗОВЫ ДЛЯ ДОГОВОРНОГО ПРАВА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН.....	223-234
<i>Нормуродова Азиза Азимжон кизи</i> ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛИЯ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ .	235-241
<i>Abdullayeva Parvina Baxrilloyevna</i> RAQAMLI PLATFORMALARDAGI BANDLIKNI HUQUQIY TARTIBGA SOLISH	242-246

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

<i>Ismaylov Azerbay Saparniyazovich</i> RAQAMI IQTISODIYOT SHAROITIDA QORAQALPOQ XALQ AN'ANALARIDAGI MAVJUD PEDAGOGIK USULLAR TRANSFORMATSIYASI.....	247-252
<i>Namozova Dilorom Tursunovna</i> MUSIQA TA'LIMIDA TALABALARDA IJODIY QOBILIYATLARNI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK MOHIYATI	253-261
<i>Давыдова Руфина Артуровна</i> РОЛЬ ГУМАННОЙ ПЕДАГОГИКИ В ПРЕОДОЛЕНИИ АГРЕССИИ И ОТЧУЖДЕНИЯ СРЕДИ	

<i>Toshtemirova Mohichehra G'olibjon qizi</i> DIZAYN TA'LIMINING XALQARO TAJRIBASI: O'QUV DASTURLARI VA PEDAGOGIK YONDASHUVLAR TAHLILI.....	274-279
<i>Rakhmonova Dilnura Saidovna</i> TEXNIK OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA TALABALARNING KREATIV FIKRLASHINI TAKOMILLASHTIRISH IMKONIYATLARI: AMALIYOT VA TAJRIBA.....	280-286
<i>Yakubova Barno Baxtiyorovna</i> MUSTAQIL VA IJODIY ISHLASH FAOLIYATLARINI RIVOJLANTIRISHGA QARATILGAN MASHG'ULOTLARINI TASHKIL ETISH.....	287-290
<i>Rixsiboyev Behzod Alisherovich</i> IJTIMOIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA MADANIY PLYURALIZMNING O'RNI	291-295
<i>Islamova Moxichexra Bekmurzayevna</i> TALABLARNI TANQIDIY FIKRLASHGA UNDOVCHI O'QITUVCHI STRATEGIYALARI	296-301

12.00.00 – YURIDIK FANLAR – LAW

Received: 2 June 2025
Accepted: 15 June 2025
Published: 30 June 2025

Article / Original Paper

LEGAL BASIS AND PRACTICAL SIGNIFICANCE OF GRANTING THE AUTHORITY TO DRAW UP ADMINISTRATIVE REPORTS TO PROBATION INSPECTORS

Uralov Sharof Urazaliyevich

Ministry of Internal Affairs of the Republic of Uzbekistan

Head of the Probation Department of the Department of Public Security

Abstract. This article discusses the need to grant probation inspectors the authority to draw up administrative reports, its legal basis, and theoretical and practical aspects related to its introduction. It considers increasing the efficiency of probation inspectors' services by granting probation inspectors the authority to draw up administrative reports as an important tool in preventing the recurrence of crime. The article analyzes the need to empower probation inspectors to draw up administrative reports.

Keywords: probation, administrative report, legal reform, execution of punishment, crime prevention.

PROBATSIYA INSPEKTORLARIGA MA'MURIY BAYONNOMA TUZISH VAKOLATINI BERISHNING HUQUQIY ASOSLARI VA AMALIY AHAMIYATI

Uralov Sharof Urazaliyevich

O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi

Jamoat xavfsizligi departamenti probatsiya boshqarmasi boshlig'i

Annotatsiya. Ushbu maqolada probatsiya inspektorlariga ma'muriy bayonnoma tuzish vakolatini berish zarurati, uning huquqiy asoslari hamda joriy etilishi bilan bog'liq nazariy va amaliy jihatlar yoritiladi. Probatsiya inspektorlariga ma'muriy bayonnoma tuzish vakolatini berish orqali probatsiya inspektor xizmatining samaradorligini oshirish, jinoyatchilikni qayta sodir etilishining oldini olishda muhim vosita sifatida ko'rib chiqadi. Maqolada probatsiya inspektorlariga ma'muriy bayonnoma tuzish vakolatini berish zarurati tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar. probatsiya, ma'muriy bayonnoma, huquqiy islohot, jazo ijrosi, jinoyatchilikning oldini olish.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5SI5Y2025N37>

Kirish. O'zbekiston Respublikasida jinoyatchilikning oldini olish, sudlangan shaxslarni ijtimoiy foydali mehnatga jalb etish, ularning ijtimoiy moslashuvini ta'minlash borasida tub is

mexanizmlardan biri sifatida Probatsiya xizmati faoliyat yuritmoqda. Ushbu xizmat jinoyat sodir etgani uchun sudlangan, biroq jazoni ozodlikdan mahrum etish bilan bog'liq bo'lmagan shakllarda o'tayotgan shaxslarni nazorat qilish, ularni ijtimoiy foydali mehnatga jalb etish, jinoyatchilikni qayta sodir etilishining oldini olish vazifalarini bajaradi.

Biroq amaldagi qonunchilikda Probatsiya inspektorlarining vakolatlari cheklangan bo'lib, ular ma'muriy huquqbuzarlik sodir etgan nazorat ostidagi shaxslarga nisbatan bevosita chora ko'rish, jumladan, bayonnoma tuzish huquqiga ega emas. Mazkur maqolada ayni shu vakolatni joriy etish zarurati va uning huquqiy hamda amaliy asoslari tahlil qilinadi. Keyingi yillarda ichki ishlar organlari tizimida ma'muriy nazorat va probatsiya nazorati ostidagi shaxslarning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini ta'minlash, hayoti va sog'lig'ini muhofaza qilish, sha'ni va qadr-qimmatini himoya qilish, ularning ma'naviy va jismoniy rivojlanishi uchun shart-sharoitlar yaratish borasida keng ko'lamli ishlar amalga oshirildi. Shu bilan birga, hozirgi kunda respublikamizda probatsiya nazorati ostidagi shaxslar orasida olib borilayotgan profilaktik chora-tadbirlarga qaramasdan nazorat ostidagi shaxslar tomonidan huquqbuzarliklar sodir etilishi holatlari ortib borayotganligi bu yo'nalishdagi huquqiy ta'sir choralari qayta ko'rib chiqishni talab etmoqda.

Shuningdek, sud tomonidan belgilangan taqiq (cheklov) va majburiyatlarni bajarmagan nazorat ostidagi shaxslar tomonidan sodir etilgan huquqbuzarliklar holatlari bo'yicha tez va ta'sirchan choralar ko'rilishini ta'minlash borasida ichki ishlar organlari probatsiya bo'linmalari xodimlariga qo'shimcha vakolatlar berish zarurati yuzaga keldi. Ushbu Qonun bilan O'zbekiston Respublikasining Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksiga nazorat ostidagi shaxslarga nisbatan ta'sirchan choralar ko'rilishini ta'minlash hamda ichki ishlar organlari probatsiya bo'linmalari xodimlarining vakolatlarini kengaytirishni nazarda tutuvchi o'zgartirish va qo'shimchalar kiritildi. Ushbu qonun kelgusida nazorat ostidagi shaxslar tomonidan huquqbuzarliklar sodir etilishining oldini olish va ularga nisbatan qo'llanilgan ta'sir choralari natijadorligi oshishiga olib keladi.

Probatsiya xizmatining huquqiy maqomi shundaki, Probatsiya xizmati O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi tarkibidagi alohida bo'lim sifatida faoliyat yuritadi. Uning asosiy vazifalari "Jinoyat-ijro kodeksi", "Ichki ishlar organlari to'g'risida"gi qonun hamda boshqa normativ-huquqiy huj

Huquqiy asoslar va qonunchilikka taklif etilayotgan o'zgartishlar. Probatsiya inspektorlariga ma'muriy bayonnoma tuzish vakolatini berish uchun quyidagi qonunchilik asoslari shakllantirildi:

1) "O'zbekiston Respublikasi Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksi"ning [4] 248-moddasi 4-qismiga qo'shimcha va o'zgartirish kiritish orqali ichki ishlar organlarining 185² va 187-moddalari bo'yicha probatsiya nazoratidagi shaxslarga nisbatan ma'muriy huquqbuzarliklar to'g'risidagi bayonnoma tuzish vakolatini probatsiya xizmatining katta inspektori va inspektorlariga berish normasi kiritildi;

2) Probatsiya inspektorlari uchun huquqiy bilimlar va hujjatlarni rasmiylashtirish malakasini oshirishga qaratilgan maxsus o'quv kurslari tashkil etildi.

3) "O'zbekiston Respublikasi Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksi"ga tegishli o'zgartishlar kiritib, Probatsiya xodimlariga O'zbekiston Respublikasi Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksning 223-moddasi bo'yicha huquqbuzarliklar yuzasidan bayonnoma tuzish hamda qaror qabul qilish vakolatini berish huquqiga ega organlar qatoriga kiritish;

4) "Ichki ishlar organlari to'g'risida"gi Qonuni va "Probatsiya to'g'risida"gi normativ hujjatlarga qo'shimchalar kiritish;

Probatsiya xizmatining katta inspektori va inspektorlariga ichki ishlar organlarining 185-2 va 187-moddalari bo'yicha probatsiya nazoratidagi shaxslarga nisbatan ma'muriy huquqbuzarliklar to'g'risidagi bayonnomanini tuzish vakolati berildi.

O'zgarishlarning maqsadi: Avval probatsiya xodimlari tomonidan huquqbuzarliklar aniqlanganda, ularni hududiy tayanch punkti profilaktika inspektorining oldiga olib borib, bayonnoma rasmiylashtirish talab etilardi. Bu jarayon probatsiya xodimining ish samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatib, ortiqcha vaqt sarflanishiga sabab bo'lardi. Yangi o'zgartirishlar bilan, huquqbuzarlik aniqlangan joyning o'zida probatsiya xizmatining katta inspektori va inspektorlari tomonidan bayonnoma tuzish imkoniyati yaratilmoqda. Bu esa ish jarayonini soddalashtirib, samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi.

Probatsiya inspektorlari O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksi va boshqa normativ-huquqiy hujjatlar asosida o'z faoliyatini yuritadi. Probatsiya inspektorlarining quyidagi vakolatlari mavjud: Mahkumga axloq tuzatish ishlari jazosini o'tash tartibini tushuntirish. Uning ish joyi bilan muntazam aloqada bo'lib turish, oylik ish haq

probatsiya institutining huquqiy asosini mustahkamlaydi. Bu esa jinoyatga qarshi kurashning ijtimoiy-gumanistik yondashuvini ifodalaydi.

Dunyoning ko'plab davlatlarida, xususan AQSh, Rossiya Federatsiya, Belarus Respublikasi, Niderlandiya Qirolligi va Polshada probatsiya xizmati xodimlari o'z faoliyati doirasida ma'muriy bayonnomalarni tuzish, shuningdek, sudga tavsiyanomalar kiritish huquqiga ega. Masalan, AQShda parole officerlar nazoratdagi shaxs tomonidan shartlar buzilgan taqdirda darhol bayonnoma tuzib, tegishli choralar ko'radi. Bu esa ularning profilaktik ishlar samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Xalqaro hujjatlar va chet el mamlakatlari qonun hujjatlari Belarus Respublikasining 09.07.1999 yildagi Jinoyat kodeksining 51-moddasida, muayyan huquqdan mahrum qilish tariqasidagi jazo asosiy jazoga qo'shimcha jazo sifatida tayinlangan bo'lib (jamoat ishlariga jalb qilingan va jarima qo'llanilgan holatlar bundan mustasno), jazoni o'tayotgan mahkum muayyan huquqdan mahrum qilish tariqasidagi jazoni o'tashdan bo'yin tovlagan bo'lsa, uning harakatlari asosiy jazoni o'tashdan bo'yin tovlash deb baxolanib, uning asosiy jazosi boshqa bir og'irroq jazo chorasiga almashtirilishi belgilangan.

Xususan, muayyan huquqdan mahrum qilish tariqasidagi jazo ozodlikni cheklash jazosiga almashtirilib, ozodlikni cheklash jazosining bir kuni muayyan huquqdan mahrum qilish jazosining bir kuni xisobiga tenglashtirgan holda jazo belgilanib, umumiy jazo muddati 5 yildan oshmasligi ko'rsatilgan.

Gruziya Respublikasining 19.06.2007 yildagi "Ozodlikdan mahrum etish bilan bog'liq bo'lmagan jazolarni va Probatsiyani ijro etish tartibi haqida"gi Qonunning 4-bobi ("Shartli hukm va muddatidan ilgari sharli ozod qilingan shaxslarni probatsiya byurosiga belgilangan muddatlarda kelib-ketish tartibini buzgan shaxslarga nisbatan jarima belgilash tartibi")ning 12-moddasi 5-bandi: Shartli hukm qilingan hamda muddatidan ilgari shartli ozod qilingan shaxslar belgilangan muddatlarda probatsiya byurosiga ro'yxatdan o'tish uchun kelmagan hollarda 1-martasiga 100 lira, 2-martasiga 200 lira va 3-martasiga 300 lira miqdorida jarima to'lashi uchun probatsiya inspektori tomonidan bayonnoma rasmiylashtiriladi. Probatsiya nazoratidagi shaxsning 3-martadan ortiq kelmaganlik holati aniqlansa, sudga jazoni og'irroq turiga almashtirish yuzasidan probatsiya inspektori tomonidan taqdimnoma kiritiladi.

Germaniya Federativ Res

xizmatchilari, munitsipal xizmatchilar, davlat yoki munitsipal muassasalar, tijorat yoki boshqa tashkilotlarning xodimlar, shuningdek muayyan huquqdan maxrum qilish jazosi hukm talablarini buzgan mahkumlar Rossiya Federatsiyasi qonunlarida belgilangan tartibda javobgar bo'ladi. Rossiya Federatsiyasining amaldagi Jinoyat kodeksida muayyan huquqdan mahrum qilish jazosidan bo'yin tovlaganlik uchun ta'sir chorasi nazarda tutilmagan.

Qozog'iston Respublikasining 05.07.2014-yildagi Jazoni ijro etish kodeksining 72-moddasi 5-qismi 4-bandi (Probatsiya xizmati tomonidan muayyan lavozimni egallash yoki muayyan faoliyat bilan shug'ullanish huquqidan mahrum qilish tarzidagi jazoni ijro etish tartibi): Jazoni o'tashdan bo'yin tovlab, qochib ketgan mahkumlarga nisbatan dastlabki qidiruv tadbirlarini o'tkazadi va ularga nisbatan qidiruv e'lon qilish to'g'risida sudga taqdimnoma kiritadi. Qozog'iston Respublikasining amaldagi qonunchiligida muayyan huquqdan mahrum qilish jazosidan bo'yin tovlaganlik uchun faqat qidiruv e'lon qilishi ko'rsatilgan.

Tojikiston Respublikasining 06.08.2001-yildagi Jazoni ijro etish kodeksining 38-moddasi: Muayyan lavozimda ishlamaslik yoki muayyan faoliyat bilan shug'ullanmaslik bilan bog'liq sud hukmini mansabdor shaxs tomonidan ijro etmaganligi taqdirda Tojikiston Respublikasi qonunlarida belgilangan tartibda javobgar bo'ladi. Tojikiston Respublikasi amaldagi qonunchiligida muayyan huquqdan mahrum qilish jazosidan bo'yin tovlaganlik uchun ta'sir chorasi nazarda tutilmagan.

Kutilayotgan natijalar sifatida quydagilarni keltirishimiz mumkin.

Probatsiya inspektorlariga ma'muriy bayonnoma tuzish va qaror qabul qilish vakolatini berish orqali:

- nazoratdagi shaxslar tomonidan huquqbuzarliklar kamayadi;
- sudlovgacha bo'lgan profilaktika samaradorligi oshadi;
- probatsiya xizmati faoliyatining institutsional maqomi kuchayadi;
- jinoyatchilikning qayta sodir etilishi kamayadi;
- davlat organlari o'rtasida funksional bo'linish va vakolatlar muvozanati ta'minlanadi;
- probatsiya inspektorlarining vaqti tejaladi;

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, yuqorida keltirilgan tahlillardan kelib chiqib, probatsiya inspektorlariga ma'muriy bayonnoma tuzish vakolatini berish – bu zarurat, amaliyot va xalqaro tajriba nuqtai nazaridan o'zini oqlagan taklifdir. Bu taklif qonunchilik asosida rasmiylashtirilib, O'zbekistonda jinoyatchilikni kamaytirish va jamoat x

6. O'zbekiston Respublikasi IIVning 2017-yil 12-iyuldagi "Ichki Ishlar organlarining Huquqbuzarliklar profilaktikasi bo'linmalari faoliyatini tashkil etish tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida"gi 151-son buyruq.
7. Profilaktika inspektori ma'muriy ish yuritish faoliyatining o'ziga xos xususiyatlari. Jamiyat va innovatsiyalar – Jalilov N.O.
8. Akbarova B.S. Huquqbuzarliklarning yakka tartibdagi profilaktikasi institutining nazariyasoslari. Jamiyat va innovatsiyalar.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/5 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).